

H2381/01.05.01/2020

Valvontaosasto
OHJAS
Oikeudelliset asiat
Juha Vilkkö

8.1.2021

Sisäministeriö
Sähköpostitse
kirjaamo@intermin.fi
lainsaadantoyksikko_poliisiosasto@intermin.fi

SMDno-2018-365

Tullin lausunto työryhmän ehdotuksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi Puolustusvoimien virka-avusta poliisille sekä eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Sisäministeriön perustaman työryhmän mietinnössä ehdotetaan säädettäväksi uusi laki Puolustusvoimien virka-avusta poliisille. Samalla kumottaisiin voimassa oleva samanniminen laki. Uudessa laissa säädettäisiin erikseen toisaalta 'tavanomaiseen' virka-apuun liittyvistä ja toisaalta vaativaan virka-apuun liittyvistä kysymyksistä. Vaativa virka-apu määritellään ehdotettavan lain 7 §:ssä tämän suuntaisesti: "Vaativa virka-apu voi sisältää sotilaan henkilökohtaisen aseistuksen lisäksi sitä voimakkaampaa poliisitehtävän suorittamiseksi soveltuvaa aseistusta." Ehdotuksen mukaan myös tämä vaativa virka-apu jakautuisi vielä kahteen eri tavalla säänneltävään virka-apulajiin. Toinen niistä on lähempänä tavanomaisempia vaativia poliisitehtäviä ja niissä tarvittavia voimakeinoja sisältävä vaativa virka-apu. Toinen vaativan virka-avun laji olisi aivan äärimmäisissä tilanteissa poikkeuksellisten voimakeinojen käyttömahdollisuuden sisältävä vaativa virka-apu.

Ehdotettava laki toisi muutoksia ennen kaikkea vaativan virka-avun antamiseen liittyviin seikkoihin. Niin sanottua tavanomaista virka-apua koskeviin säännöksiin tai käytäntöihin ei tässä yhteydessä ehdoteta merkittäviä sisällöllisiä muutoksia.

Ehdotuksen mukaan äärimmäisissä tilanteissa poikkeuksellisten voimakeinojen käyttömahdollisuuden sisältävästä virka-avusta pyynnön tekisi aina sisäministeriö puolustusministeriölle ja siitä päättäisi valtioneuvosto. Kiiremenettelyssä päätöksen tällaisesta virka-avusta tekisi puolustusministeriö, mutta päätös tulisi esitellä valtioneuvostolle, joka päättäisi jo aloitetun virka-avun jatkamisesta tai keskeyttämisestä.

Sen sijaan lausuntopyynnössä pyydetään erityistä kannanottoa siihen, millä tavalla tulisi säätää poliisin voimankäyttövälineitä voimakkaampaa aseistusta edellyttävästä, mutta muusta kuin äärimmäisiin tilanteisiin liittyvien

Valvontaosasto
OHJAS
Oikeudelliset asiat
Juha Vilkkö

8.1.2021

poikkeuksellisten voimakeinojen mahdollisuuden sisältävästä virka-avusta. Vaihtoehtoina olisi toisaalta se, että tällaista apua pyytäisi Poliisihallitus ja sen antamisesta päättäisi Pääesikunta (vaihtoehto A). Toisessa, B –vaihtoehdossa avun pyytäjänä olisi sisäministeriö ja siitä päättäisi puolustusministeriö.

Tulli ymmärtää, että poliisin aseistusta voimakkaampaa aseistusta edellyttävässä muussakin vaativassa virka-avussakin on kyse merkittävien voimakeinojen käytöstä, mikä seikka voisi puoltaa tätä koskevan harkinnan kuulumista ministeriötasolle. Tulli kannattaa kuitenkin vaihtoehtoa A, sillä vaativan virka-avun ollessa kysymyksessä tärkeitä voi usein olla sen toteuttamisen nopeus. Tullin käsityksen mukaan virka-avun pyyntö- ja päätösprosessi olisi nopeampaa, kun se tapahtuisi ministeriötason sijasta poliisihallituksen ja pääesikunnan kesken.

Myös rajavartiolaitokseen ehdotetaan uutta lakia vastaavia säännöksiä toisaalta 'tavanomaiseen' vaatimaan virka-apuun ja toisaalta voimakkaampaa aseistusta edellyttävään virka-apuun liittyvästä pyyntö- ja päätöstasosta. Edellä tarkoitettua A -vaihtoehtoa vastaavassa tasossa voimakkaampaa aseistusta edellyttävää virka-apua pyytäisi Poliisihallitus ja sen antamisesta päättäisi Rajavartiolaitoksen esikunta. Eräällä tavalla erikoista olisi, että B –vaihtoehdossa sekä avun pyytämisestä että sen antamisesta päättäisi sisäministeriö. Johdonmukaisesti edellä esitetyn kanssa Tulli näkee A –vaihtoehdon perustellummaksi.

Muulta osin Tulli lausuu ehdotusten johdosta seuraavaa:

Kuten yllä on todettu, ehdotetut säännökset eivät juurikaan muuttaisi sisällöltään muuta kuin vaatimaan virka-apuun liittyviä käytäntöjä. Tullilla itsellään taas ei sen toimiala huomioiden voi juuri olla tilanteita, joissa olisi tarve pyytää puolustusvoimilta tai Rajavartiolaitokselta ehdotettujen säännösten tarkoittamaa poliisin aseistusta voimakkaampaa aseellista virka-apua. Toisaalta ehdotetut säännökset eivät edes sisältäisi säännöksiä puolustusvoimien virka-avusta Tullille.

Viranomaisten Tullille antamasta virka-avusta säädetään tullilain (304/2016) 101 §:ssä ja eri viranomaisia koskevassa erityislainsäädännössä. Tullin ja Rajavartiolaitoksen keskeisestä yhteistoiminnasta säädetään laissa Poliisin, Tullin ja Rajavartiolaitoksen yhteistyöstä. Eräiltä osin Rajavartiolaitoksen avusta Tullille säädetään myös rajavartiolaiton 77 §:ssä. Ehdotetut säännökset eivät muuttaisi sisällöllisesti näiden viranomaisten keskeistä nykyisen käytännön mukaista yhteistyötä.

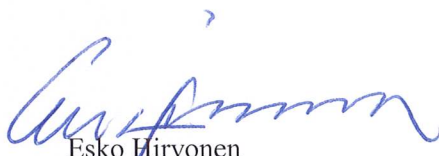
Tulli on lähihistoriassa pyytänyt ja saanut tehtäviinsä virka-apua puolustusvoimilta. Tällöin kyse on ollut esimerkiksi rahtialusten lastina olleiden ohjusten turvallisesta käsittelystä tai laivatarkastukseen liittyvästä sukeltaja-avusta. Tällainen apu ei ole edellyttänyt aseellisen voimakeinon käyttövalmiutta, joten se on voinut perustua ja voi vastaisuudessaakin perustua mainittuihin normaaleihin virka-apusäännöksiin. Vastaavana tulevaisuuden

Valvontaosasto
OHJAS
Oikeudelliset asiat
Juha Vilkkö

8.1.2021

virka-avun muotona saattaa myös olla miehittämättömän ilma-aluksen kulkuun puuttuminen välinein, joita Tullilla itsellään ei ole käytettävissään. Tämä saattaa kuitenkin edellyttää muutoksia myös Tullin omaan lainsäädäntöön.

Ehdotetun lain osalta Tulli kokee myönteiseksi sen, että johtovastuu kaikessa puolustusvoimien antaman vaativan virka-avun tilanteissa kuuluu poliisille. Toiminnan varmuutta on omiaan lisäämään se, että puolustusvoimat asettaisi yhdyshenkilön tällaiseen poliisin johto-organisaatioon.

Samy Gardemeister
valvontajohtaja
Esko Hirvonen
valvontapäällikkö

Liitteet

Jakelu

Tiedoksi

